

УДК 339.9

Дзигаленко І.С.
студентка

Національного авіаційного університету

Набок І.І.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародних економічних відносин та бізнесу
Національного авіаційного університету

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

CONDITIONS AND TRENDS OF WORLD MODERN ECONOMY

АНОТАЦІЯ

У статті аналізуються основні тенденції розвитку сучасної світової економіки. Проведено аналіз перспектив розвитку світового господарства. Зроблено аналітичний прогноз щодо об'ємів світового виробництва. Визначено основні напрями руху векторів національних економік. Досліджено фактори, які впливають на функціонування світового ринку.

Ключові слова: світова економіка, інтеграція, глобалізація, економічна активність, темпи зростання, світове господарство.

АННОТАЦИЯ

В статье анализируются основные тенденции развития современной мировой экономики. Проведен анализ перспектив развития мирового хозяйства. Сделан аналитический прогноз относительно объемов мирового производства. Определены основные направления движения векторов национальных экономик. Исследованы факторы, которые влияют на функционирование мирового рынка.

Ключевые слова: мировая экономика, интеграция, глобализация, экономическая активность, темпы роста, мировое хозяйство.

ANNOTATION

The article reveals the main trends of the world economy. It analyzes the prospects of development of the world economy. The basic directions of vectors motion of national economies highlighted in the article. Factors that contribute to the factors that affect the functioning of the global market are explored in the article.

Keywords: world economy, integration, globalization, economic activity, growth, global economy.

Постановка проблеми. Прогноз розвитку світової економіки на найближчий час, а точніше на 2017–2018 роки, цікавить сьогодні багатьох, як великих інвесторів, так і пересічних громадян. Адже в сфері сучасної світової економіки протікають найсуперечливіші і дуже складні суспільні процеси. Найшвидшими темпами посилюється взаємозалежність і взаємодія між окремими державами. Сьогодні світова економіка є національно-світовою, тому що економіки окремих держав стали настільки взаємозалежними, що ізолюване одне від одного їх відтворення є неможливим. Тому питання про те, що буде зі світовою економікою найближчим часом, є дуже гострим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед провідних вітчизняних науковців, які досліджують проблеми світової економіки, слід виділити Д.О. Труфанова, І.Е. Жадан, А.С. Бондарюк, Ю.В. Лудінова.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на потужний

науковий доробок, питання тенденцій світової економіки в системі сучасних міжнародних економічних відносин досі залишаються актуальними. Водночас потребують вивчення процеси прогнозування міжнародної економіки з урахуванням особливостей, передумов та факторів зовнішньої та внутрішньої політики кожної окремої країни.

Мета статті полягає в аналізі загальносвітових тенденцій та особливостей міжнародної економіки для розроблення ефективних механізмів та інструментів її регулювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Світова економіка – це єдиний світовий організм, що включає в себе економічну обстановку в кожній країні. Вона виникла на основі міжнародного поділу праці і привела за собою створення кооперативів. Характерними елементами сучасного світового співтовариства називають розширений формат і достатній ступінь відкритості для інших країн, рух до глобального економічного взаємозв'язку, що виявляється через економічну інтеграцію, яка є передумовою більш тісного взаємного співробітництва та формування глобального світового господарства.

У 2015 році світова економічна активність залишалася зниженою. Зростання в країнах з ринком, що формується, знижувалося, тоді як в країнах з розвинутою економікою тривало невелике відновлювальне зростання. Причинами цього були падіння цін на нафту і на промислові індекси, криза національної економіки, ослаблення валют та інші чинники [4, с. 2656]. В умовах глобалізації світове господарство стає єдиною інтегрованою соціально-економічною системою, в якій спостерігається ряд суперечливих тенденцій.

По-перше, це тенденція до економічної інтеграції на мікро- і макрорівнях. Якщо визначати глобалізацію як процес, то можна характеризувати його як поступове екстенсивне й інтенсивне перетворення світових економічних систем в рамках світового господарства в новий стан, де взаємодіють переважно «глобальні гравці» на полях національних держав. Така трансформація вказує на феномен початку дифузії мікро- і макроекономічних систем.

Якщо визначати глобалізацію як взаємодію різних типів «глобальних гравців», зокрема ТНК, які традиційно належали до мікроекономічних систем на полях національних держав, тобто на полях макроекономічних систем, то можна сказати, що це вказує на істотний компонент такої дифузії [1, с. 2].

По-друге, сучасне світове співтовариство характеризується протилежною тенденцією до наростання відокремлення і протиріч між суб'єктами всесвітнього господарювання. Перехід відносин на новий рівень, розвиток міждержавних протиріч заперечуються розвитком інтеграційних процесів, які відтворюють ці протиріччя в новій якості. Ця тенденція виявляється в постійних соціально-економічних конфліктах між угрупованнями, що інтегруються, і наростанні суперечностей між розвиненими країнами і країнами, що розвиваються в середині світового господарства.

По-третє, протиріччя між «Північчю» і «Півднем» виявляється в серйозних глобальних технологічних диспропорціях. «Північ», наслідуючи досягнення століть буржуазного розвитку і маючи обмежене, стійко відтворюване населення з глибокими традиціями життя в умовах ринку, створює і використовує високі технології, кваліфіковану робочу силу і можливості прориву в постіндустріальній сфері, поглинаючи при цьому велику частину (до 80%) природних ресурсів і вивозячи в третій світ «брудні» технології, що вимагають масового використання низькокваліфікованої робочої сили і виснажують довкілля. «Південь» поставляє розвиненим економікам природні ресурси, концентрує індустріальні і «брудні» індустріальні технології, стає обтяженим загрозливими екологічними, соціальними, демографічними проблемами [3].

По-четверте, сучасне світове господарство характеризується прискореним розвитком інституційного оформлення як інтеграційних тенденцій, так і тенденцій, пов'язаних з наростанням внутрішніх суперечностей у світовому співтоваристві. Ця інституціоналізація містить в собі внутрішнє протиріччя, що інтенсифікує бюрократизацію світогосподарських демократичних тенденцій, пов'язаних з появою альтернатив влади бюрократії, фінансової олігархії на світовому рівні.

По-п'яте, комплекс протиріч, пов'язаних з поширенням постіндустріальних, інформаційних технологій і комунікацій в усьому світі, зокрема протиріччя інтернаціоналізації та локалізації виробничих процесів, що знаходить дозвіл у формуванні відкритих глобальних технологічних систем [2, с. 126].

Стан світової економіки сьогодні знаходиться в небезпечній фазі. Фінансові потрясіння, що відбуваються в європейських країнах, частково вплинули на економіку країн, що розвиваються, а також торкнулися й інших держав, що володіють більш високими рівнями доходів і до недавнього часу залишалися непорушними.

Таке розростання кризових ситуацій вплинуло на підвищення в багатьох світових регіонах вартості запозичень, що призвело до різкого скорочення припливу капіталу в країни, що розвиваються, і падіння індексів на ринках фондів.

Темпи зростання економічного розвитку цілого ряду країн, таких як, зокрема, ПАР, Індія, Туреччина, Бразилія, Росія, значно знизилися, в результаті чого, навіть незважаючи на посилену економічну японську і американську активність, зростання світової торгівлі, а отже, і економіки різко сповільнилося.

Прогноз розвитку світової економіки на 2017 рік, зроблений фахівцями «Morgan Stanley» вказує на те, що найближчим часом подібна ситуація тільки погіршуватиметься. У своїй доповіді вони відзначили зниження світового ВВП в наступному році з 3,9% до 3,4%. Але при цьому економіка Китаю, згідно з прогнозами «Morgan Stanley», має зрости майже на 7%.

Доцільно виділити ризики прогнозів:

- більш різке, ніж очікується, уповільнення зростання в процесі необхідного переходу Китаю до більш збалансованої моделі зростання з більш сильними міжнародними вторинними ефектами, що передаються через торгівлю, ціни на біржові товари і вплив на впевненість, а супутнім впливом на світові фінансові ринки і курси валют;

- негативний вплив на баланси підприємств і проблеми фінансування, пов'язані з потенційним подальшим укріпленням долара;

- раптове посилення глобального неприйняття ризику, незалежно від причин, в результаті чого відбуваються різке подальше зниження валютних курсів і можлива фінансова напруженість в уразливих країнах з ринком, що формується; в умовах підвищеного неприйняття ризику і волатильності ринку навіть специфічні шоки у відносно великих країнах з ринком, що формується, або країнах, що розвиваються, можуть викликати ланцюгову реакцію [5].

Європейський економічний спад, а також уповільнення розвитку економіки в країнах, що розвиваються, найближчим часом можуть один одного посилити, що стане причиною ще більш слабкого економічного показника і ускладнення умов щодо відновлення довірчих відносин учасників світового ринку [6].

Також аналітики відзначають, що середньострокові проблеми, що стосуються високого рівня заборгованості і при цьому повільних темпів розвитку економіки в інших державах, що мають високі рівні доходів, досі залишаються не вирішеними і можуть стати причиною виникнення факторів, які стануть поштовхом для раптових і дуже несприятливих економічних потрясінь, що може привести до чергової кризи.

Якщо говорити серйозно, то причиною цієї кризи може стати вичерпання можливостей наявної моделі зростання економіки через постійне зростання боргів. Нині державні борги багатьох великих постіндустріальних країн вже є відчутним тягарем, а це основний фактор

ризиком загалом для всієї світової економіки. З цієї причини в цей раз основні неприємності можуть прийти саме з ринку боргів.

Економічна активність як у країнах з розвинутою економікою, так і в країнах з ринком, що формується, згідно з прогнозами, прискориться в 2017–2018 роках, світове зростання, як очікується, складе 3,4% і 3,6% відповідно.

Згідно з поточним прогнозом зростання в розвинутих країнах складе 1,9% в 2017 році і 2,0% в 2018 році (табл. 1). Як зазначалося, цей прогноз пов'язаний з особливо високою невизначеністю через можливі зміни курсу політики США при приході до влади Д. Трампа. Оцінки для США характеризуються найвищим ступенем ймовірності серед широкого діапазону можливих сценаріїв. Припускається бюджетний стимул, який приведе до підвищення зростання ВВП до 2,3% в 2017 році і 2,5% в 2018 році. Прогнози зростання на 2017 рік також підвищені для Німеччини, Японії, Іспанії та Великої Британії переважно через кращі, ніж очікувалося, показники у другій половині 2016 року. Ці підвищені прогнози перекрили зниження прогнозів для Італії та Кореї.

Водночас головним чинником, що пояснює поліпшення перспектив світової економіки в 2017–2018 роках, є прогнозоване підвищення зростання країн, що розвиваються. Цей прогноз відображає значною мірою поступову нормалізацію умов в ряді великих країн, що в даний час відчувають макроекономічні труднощі. Зростання країн з ринком, що форсується, згідно з поточними оцінками, склало 4,1% в 2016 році, очікується, що в 2017 році воно досягне 4,5%. Подальше прискорення зростання до 4,8% прогнозується на 2018 рік [7].

Зокрема, прогноз зростання на 2017 рік був підвищений для Китаю у зв'язку з очіку-

ваннями подальших заходів підтримки. Однак триває використання Китаєм заходів стимулювання економіки за подальшого швидкого зростання кредиту і повільного прогресу у вирішенні проблеми боргу підприємств, особливо в посиленні бюджетних обмежень державних підприємств, підвищує ризик більш різкого уповільнення зростання або дестабілізує коригування. Ці ризики посилюються тиском, створюваним відтоком капіталу, особливо в менш стабільних зовнішніх умовах.

Прогнози для Нігерії також були підвищені переважно через збільшення видобутку нафти завдяки поліпшенню ситуації з безпекою.

Однак в ряді інших регіонів прогнози зростання на 2017 рік були знижені.

В Індії прогнози зростання на поточний (2016–2017) і наступний фінансовий роки були зменшені на один і 0,4 процентного пункту відповідно перш за все через тимчасовий негативний шок для споживання, викликаний браком готівки і порушеннями у сфері платежів у зв'язку з недавньою ініціативою щодо вилучення старих банкнот і обміну їх на нові.

В інших країнах Азії з ринком, що формується, оцінки зростання були також знижені, а саме в Індонезії це відбулося через більш низький, ніж очікувалося, рівень приватних інвестицій, а в Таїланді через уповільнення зростання споживання і туризму.

У Латинській Америці погіршення росту відображає істотною мірою менші очікування короткострокового підйому в Аргентині і Бразилії після нижчих порівняно з прогнозом показників зростання в другій половині 2016 року, посилення фінансових умов, посилення стримуючих чинників через пов'язаної зі США невизначеністю в Мексиці, а також триває погіршення ситуації у Венесуелі.

Таблиця 1

Прогноз перспектив розвитку світової економіки [9]

	Відсоткова зміна приросту			
	Оцінка		Прогноз	
	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік
<i>Світовий об'єм виробництва</i>	3,2	3,1	3,4	3,6
Країни з розвинутою економікою	2,1	1,6	1,9	2,0
США	2,6	1,6	2,3	2,5
Німеччина	1,5	1,7	1,5	1,5
Франція	1,3	1,3	1,3	1,6
Японія	1,2	0,9	0,8	0,5
Об'єднане Королівство	2,2	2,0	1,5	1,4
Країни з ринком, що формується	4,1	4,1	4,5	4,8
Росія	-3,7	-0,6	1,1	1,2
Китай	6,9	6,7	6,5	6,0
Індія	7,6	6,6	7,2	7,7
Бразилія	-3,8	-3,5	0,2	1,5
Мексика	2,6	2,2	1,7	2,0
Саудівська Аравія	4,1	1,4	0,4	2,3
Південна Африка	1,3	0,3	0,8	1,6
<i>Об'єм світової торгівлі (товари та послуги)</i>	2,7	1,9	3,8	4,1

На Близькому Сході зростання в Саудівській Аравії, як очікується, в 2017 році буде нижче, ніж прогнозувалося раніше, оскільки видобуток нафти скорочується відповідно до недавньої угоди ОПЕК.

Після млявого приросту в 2016 році економічна активність в 2017 і 2018 роках, згідно з прогнозами, прискориться, особливо в країнах з ринком, що формується, і країнах, що розвиваються. Однак прогнози пов'язані з широким розкидом можливих результатів через невизначеність щодо курсу економічної політики майбутньої адміністрації США та її глобальних наслідків. Перспективи для країн з розвинутою економікою на 2017–2018 роки покращилися, що відображає дещо вищу активність у другій половині 2016 року, а також планований бюджетний стимул в Сполучених Штатах. Перспективи зростання незначно погіршилися для країн з ринком, що формується, і країн, що розвиваються, де фінансові умови загалом стали більш жорсткими. Найближчі перспективи зростання Китаю були переглянуті в бік поліпшення через очікувані заходи стимулювання економіки, але для ряду інших великих країн, особливо Індії, Бразилії і Мексики, прогнози були знижені [8].

Хоча вважається, що переважають ризики погіршення ситуації, ризики прискорення зростання в найближчий період також присутні. Більш конкретно, темпи світової активності можуть прискоритися більшою мірою, якщо в США або Китаї заходи стимулювання економіки виявляться більш масштабними, ніж очікується зараз. Помітні негативні ризики для активності включають можливий перехід до політики замкнутості і до протекціонізму, більш різке порівняно з очікуваним посилення глобальних фінансових умов, які можуть погіршити слабкість балансів підприємств в різних країнах зони євро і в ряді країн з ринком, що формується, а також зросли геополітична напруженість і більш серйозне уповільнення зростання в Китаї.

Висновки. Порівняно з 2016 роком в найближчі два роки спостерігатиметься підвищення активності світової економіки. Складно

прогнозувати зміни в економіці США через непередбачуваність політики Д. Трампа. Позитивна динаміка спостерігатиметься в країнах з ринками, що формуються. Зниження темпів розвитку буде виявлене в таких країнах як Індія, Бразилія та Мексика. Світові фінансові перспективи, згідно з прогнозами, можуть бути затьмарені збільшенням вразливості економіки країн з ринком, що формується, успадкованими від кризи проблемами в країнах з розвинутою економікою і побоюваннями щодо низької ліквідності на ринках. Відзначаються висока частка позикових коштів у підприємствах і значні валютні ризики в країнах з ринком, що формується. Світова фінансова система, згідно з прогнозами, може бути піддана змінам внаслідок посилення фінансових умов.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Сучасні передумови розвитку світової економіки / [Д.В. Горнакова, С.Ю. Фокіна, Ю.Г. Юстінович] // Актуальні проблеми гуманітарних та природничих наук. – 2016. – № 1–3. – С. 1–5.
2. Жадан І.Е. Сучасний погляд економістів і політиків в умовах глобалізації / І.Е. Жадан // Концепт. – 2014. – Т. 26. – С. 126–130.
3. Корфина Ю.Д. Прогноз розвитку світової економіки на 2016–2017 роки / Ю.Д. Корфина. – С. 1–12.
4. Труфанова Д.О. Сучасний стан світової економіки і подальші перспективи її розвитку / Д.О. Труфанова // Концепт. – 2016. – Т. 11. – С. 2656–2660.
5. Раджабова З.К. Росія в системі міжнародних фінансових організацій / З.К. Раджабова, З.О. Раджабова // Актуальні питання сучасної економіки. – 2014. – № 1. – С. 86–93.
6. Шахбану Р.Б. Регіональний економічний ріст: аналіз чинників / Р.Б. Шахбану // Актуальні питання сучасної економіки. – 2013. – № 2. – С. 40–49.
7. Айгузов С.З. Перспективи соціально-економічного розвитку світу / С.З. Айгузов // Актуальні питання сучасної економіки. – 2013. – № 2. – С. 8–24.
8. Лудінова Ю.В. Основи малого бізнесу сучасної економіки Росії і зарубіжних країн / Ю.В. Лудінова, А.С. Бондарюк // Актуальні питання сучасної економіки. – 2014. – № 2. – С. 168–172.
9. World economic outlook (International Monetary Fund) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.com/research/gfci.html>.